

Teemana huumeet

Huumeiden viihdekäyttö – keskeinen haaste EU:lle

E. H. N. V. S.

Euroopan huumeusaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus

Toimenpiteiden on pyrittävä vähentämään riskiä

Yöelämän vapaa-ajanviettopaikoissa psykoaktiivisia aineita käyttävistä ihmisistä suurimman osan tarkoituksena on vain "pitää hauskaa". Päättäjien keskeinen huolenaihe paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla on näiden aineiden käyttöön liittyvien riskien vähentäminen viihdekäyttöön osallistuvien tavallisten EU-nuorten yhä kasvavassa joukossa.

Kriittinen tekijä on huumeiden lisääntyneet saatavuus yöelämässä, ja uudenlaisia toimintamalleja tarvitaan aineiden tarjonnan vähentämiseen liittyvien epäonnistumisten vuoksi. Tällaisten toimintamallien on keskityttävä riskeihin, jotka yleensä liittyvät huumeisiin yöelämässä, ja erityisesti niihin nuoriin huumeiden käyttäjiin, jotka ovat suurimmassa riskissä saada akuutteja tai pitkäaikaisia terveysongelmia.

Psykoaktiivisten huumeiden viihdekäytön, musiikin ja yöelämän välinen yhteys on osoitettu kiistattomasti. 1930-luvulla underground-jazzia soittaneet muusikot käyttivät huvitellessaan marihuanaa ja kokaiinia. Rock and roll -ilmiö 1960-luvulla ja 1970-luvun punk-kulttuuri lisäsivät huumeiden joukkoon

"Huumeiden, erityisesti synteettisten huumeiden, viihdekäyttö on yhä yleisempää. Erityistä tässä on se, että viihdekäyttäjät eivät ole syrjäytyneitä vaan ahkeria, työssä käyviä ja suhteellisen hyväosaisia nuoria. Sellaiset suuntaukset näyttävät saaneen jalansijaa nopeasti kaikkialla EU:n alueella."

MIKE TRACE
EMCDDA:N HALLINTONEUVOSTON
PUHEENJOHTAJA

amfetamiinit, hallusinogeenit ja joitakin psykotrooppisia lääkkeitä. MDMA, joka on tunnettu laajasti ekstaasina, ilmaantui 1980-luvulla osaan Eurooppaa, ja sitä alettiin käyttää sellaisissa tanssipaiikkakulttuurien suuntauksissa, joista käytetään nimiä "rave", "acid house" tai "tekno". Kymmenisen vuotta

myöhemmin tanssimusiikki ja ekstaasi levisivät läpi Euroopan vauhdilla, jota voi odottaa digitaaliaikana. [1]

Huumeiden, erityisesti synteettisten huumeiden, viihdekäytön leviäminen on herättänyt kansainvälistä huolta sopivista vastatoimista.

Määritelmä

Huumeiden viihdekäyttö tarkoittaa tässä yhteydessä psykoaktiivisten aineiden käyttöä hauskan pitämiseksi yöelämän vapaa-ajanviettopaikoissa.

Tärkeimmät toimenpiteisiin liittyvät kysymykset

1. Huumeidenkäyttö yöelämän vapaa-ajanviettopaikoilla on paljon yleisempää kuin väestössä yleensä ja yleisintä suhteellisen hyväosaisten kaupunkilaisnuorten keskuudessa. Tällöin huumeiden ja alkoholin käyttö on usein yhteydessä toisiinsa.
2. Huumeidenkäyttö yöelämässä on läheisesti yhteydessä nuorten kulutustottumuksiin, ja tätä on käytetty hyväksi musiikki- ja viihdealalla sekä alkoholiteollisuudessa ja muilla nuorisolle palveluja tuottavilla aloilla.
3. Siitä huolimatta, että tiedotusvälineet ovat kiinnittäneet huomiota ekstaasikuolemiin, suurin kansanterveydellinen kysymys on säännöllisen tai ajoittaisen amfetamiinityyppisten stimulanttien, kuten MDMA:n, käytön aiheuttamien pitkäaikaisten vaurioiden mahdollisuus.
4. Yöelämän riskiryhmiin suunnattujen toimintamallien pitäisi perustua siihen, miten voitaisiin parhaiten hallita huumeiden viihdekäytön riskejä tarjoamalla tietoa – erityisesti vielä varmentamattomista mutta mahdollisista pitkäaikaisista riskeistä.
5. Yksinkertaisten perusohjeiden keskeinen rooli tanssitapahtumien järjestelyissä on tunnistettu entistä selvemmin parhaaksi tavaksi torjua välittömiä haittoja.
6. Toiminta EU:n tasolla huumeiden viihdekäytön ehkäisemiseksi on vauhdittamassa, ja EMCDDA työskentelee jäsenvaltioiden kanssa tietojen keräämiseksi ongelman laajuudesta ja siihen puuttumisen malleista.

Huumeiden viihdekäyttö – yleiskatsaus

1 Yhteydet hyväosaisuuteen ja yöelämään

Vaikka huumeiden viihdekäyttö koko väestön keskuudessa on vähäistä, nuorison yöelämän vapaa-ajanviettopaikoilla se on paljon yleisempää. Kehityksessä on kuitenkin suurta vaihtelua eri puolilla EU:n aluetta. Esimerkiksi nuorella aikuisväestöllä (15–34-vuotiaat) joskus elämänsä aikana tapahtuneiden ekstaasikokeilujen taso vaihtelee Kreikan alle yhdestä prosentista Yhdistyneen kuningaskunnan 12 prosenttiin. Kokeilut ovat yleisimpiä 20–30-vuotiailla miehillä.

Yöelämän vapaa-ajanviettopaikoilla tehdyt tutkimukset ovat osoittaneet, että niissä ainakin kerran ekstaasia kokeilleita on niinkin paljon kuin 22 prosenttia Ateenassa ja 85 prosenttia Lontoossa (katso kaavio 1).

Karkeiden laskelmien mukaan 3–3,5 miljoonaa aikuista EU:n alueella on kokeillut ekstaasia ainakin kerran. [2], [3] Heistä 400 000–500 000 on käyttänyt ainetta pidemmän ajanjakson ajan kerran tai useammin viikossa (katso kaavio 2).

Keskeisimmät syyt, joita ihmiset kertovat ekstaasin ottamiseen, ovat tanssimisen nauttiminen ja hauskanpito. Muita viihdekäytössä käytettäviä huumeita otetaan myös itsevarmuuden ja energisyyden kohentamiseksi tai uusien kokemusten saamiseksi. [4], [5], [7]

Huumeiden ja alkoholin välisestä keskeisestä yhteydestä kertoo se, että huumeidenkäyttö on muita yleisempää sellaisilla suhteellisen hyväosaisilla nuorilla, jotka käyvät tanssiklubeilla, pubeissa ja baareissa ja jotka käyttävät myös paljon alkoholia. Alkoholi on edelleen viihdekäytössä useimmin ja laajimmin käytetty psykoaktiivinen aine.

Piristävät huumeet, kuten ekstaasi (joka sisältää tavallisesti MDMA:ta), kokaiini ja amfetamiini, ovat yleisiä yöelämän tanssipaikeissa. Hallusinogeenisiä huumeita ja kasveja sekä amylinitriittipulleja käytetään niin ikään hauskan pitämiseksi. Myös kannabista, unilääkkeitä ja rauhoittavia lääkkeitä käytetään toisinaan yhdessä viihdekäyttöön liittyvien huumeiden kanssa.

Euroopan unionin neuvoston Espanjan puheenjohtajuuden aikana hyväksymät sekä YK:n huumausainetoimikunnan vuonna 2002 joidenkin EU:n jäsenvaltioiden kehotuksesta hyväksymät päätöslauselmat ovat vauhdittaneet poliittisesti toimenpiteiden kehittämistä huumeiden

viihdekäytön ehkäisemiseksi sekä alueellisella että kansainvälisellä tasolla.

Maakohtaiset kokeilut tällä alalla ovat kuitenkin yhä rajoittuneita ja hajanaisia. Tuore yhteiseurooppalainen tilanneanalyysi ja sen tuloksena syntynyt yhteiseurooppalainen lähestymistapa ongelmaan ovat ensimmäinen askel päätöslauselmien toteuttamiseksi. Jos poliittista tahtoa on, pitäisi olla mahdollista kehittää asianmukaiset oikeudelliset ja toiminnalliset menettelyt, jotka mahdollistavat yhteistyön ja hyviin toimintakäytäntöihin liittyvän tietojenvaihdon, arviointityön sekä verkottumisen koordinoinnin, mikä on ratkaiseva askel yhteisten toimintamallien luomiseksi.

GEORGES ESTIENART
EMCDDA:N JOHTAJA

2 Kyse on elämäntyylistä

Tutkimukset useissa EU:n jäsenvaltioissa tuovat johdonmukaisesti esiin sen, että suurin osa huumeiden viihdekäytöstä on harkittua ja että se kuuluu kuluttamiseen liittyvään elämäntapaan – sekä rajoittuu erityiseen vaiheeseen nuorten elämässä ennen vastuun ottamista työstä ja perhe-elämästä.

Kuitenkin huumeiden viihdekäyttäjissä näyttäisi olevan rankasti käyttävien ydinjoukko. Heitä kuvataan usein ihmisinä, jotka rikkovat rajoja ja edustavat ulkonaisesti kovaa, fyysistä, mielihyvän etusijalle asettavaa hedonistista tyyppiä. Nuorten yöelämästä yhdeksässä EU-maan kaupungissa tehdyn tutkimuksen [5] mukaan noin 14 prosenttia niistä, jotka ovat joskus käyttäneet ekstaasia, on saattanut käyttää sitä jonkin aikaa kerran

viikossa tai useammin (katso kaavio 2). Muina aikoina kohtuullisesti viihdekäyttöä harrastavilla nuorilla saattaa olla taipumusta retkahtaa yhä rankempaan käyttöön viikkaina, hauskanpitoon keskittyvinä loma-aikoina. [5], [6]

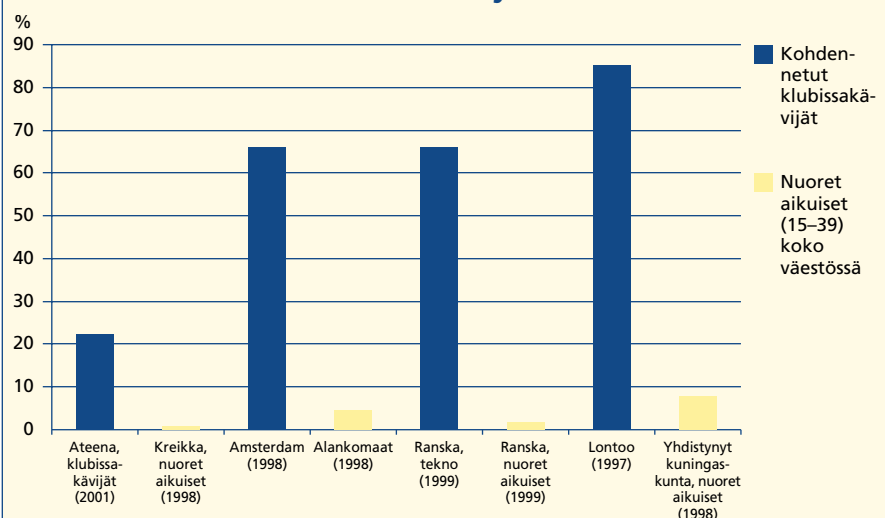
Huvittelua ja alkoholin kulutusta yöelämässä on pitkitetty huomattavasti käyttämällä piristäviä huumeita, joiden avulla jaksetaan valvoa pitkään. Ilmiön oheisvaikutukset musiikki- ja viihdealaan sekä alkoholiteollisuuteen ovat olleet merkittävät. Jälkimmäinen on kehittänyt merkkituotteita yöelämän tanssipaikeiden muodostamille markkinoille. Muut alat ovat omaksuneet saman myyntitekniikan erilaisille tuotteille, esimerkiksi matkapuhelimille, lenkkitosuille, vaatteille ja hiusgeeleille. Huumeiden viihdekäyttö on liitetty läheisesti muotiin ja mielikuviin.

Jotkin EU:n jäsenvaltiot ovat raportoineet siitä, että ekstaasin vaikutuksiin liittyvät pettymykset ovat synnyttäneet huolen kokaiinin leviämisestä käyttäjäkuntaan. Kokaiinin saatavuus ja ”samppanjamainen” mielikuva siitä antavat olettaa, että kokaiini voisi syrjäyttää ekstaasin yöelämän trendipaikoissa.

3 Kun hauskanpito loppuu...

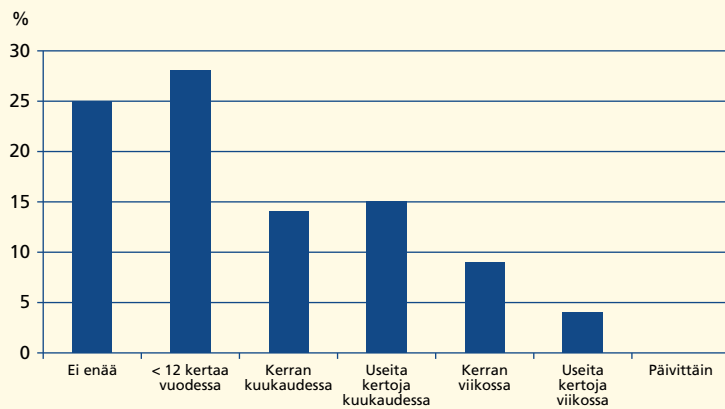
Yleinen käsitys huumeiden viihdekäytön terveysriskeistä on joukkotiedotusvälineiden muotoilema, ja näissä ekstaasikuolemat ovat saaneet merkittävästi huomiota. Kuitenkin kansanterveyden kannalta todennäköisesti suurin huolenaihe on pitkän ajan kuluessa tapahtuvien terveysvaurioiden mahdollisuus, joka on yhteydessä säännölliseen tai kausittaiseen amfetamiinityyppisten piristeiden käyttöön.

Kaavio 1 – Joskus ekstaasia käyttäneet

Huom. Kohdennetussa tutkimuksessa n = 100–986. Kohdennettujen klubissäkävijöiden luvut eivät tarkkaan ottaen ole vertailukelpoisia. Yksityiskohtaisemmat lähdetiedot ovat vuosikertomuksessa *Drug Situation of Young People*.

Kaavio 2 – Joskus ekstaasia käyttäneiden käyttökerrat

(n = 897 henkilöä, jotka ovat joskus käyttäneet ekstaasia yhdeksässä EU:n kaupungissa).
Lähde: Calafat, A., 2001, Sonar/Refrea Project, Risk and Control.

Tieteellisen tutkimuksen perusteella MDMA:n pitkän aikavälin riskeistä ei ole vielä varmaa näyttöä. Päättäjät kuitenkin muistavat esimerkin tupakoinnista ja sen, että yrityksessä kyseenalaistaa tupakkateollisuuden voimakkaat edut tupakoinnin pitkäaikaisten terveysriskien kannalta epäonnistuttiin.

Huumeiden viihdekäytön välittömiin riskeihin sisältyvät nestevajaus, joka on seurausta pitkään jatkuvasta tanssimisesta heikosti ilmastoiduissa tiloissa, liikenneonnettomuudet ja muut onnettomuudet, ekstaasina myytyjen (mutta kuitenkin muita psykoaktiivisia aineita sisältävien) tablettien terveysriskit sekä liiallinen alkoholin nauttiminen.

Hyvin pieni ja yleensä ennakoimaton osuus ihmisistä on erityisen altis saamaan normaaleista psykoaktiivisten lääkkeiden annoksista äkillisiä ja voimakkaita terveysongelmia. Sosiopsykologiset ongelmat ovat yhteydessä erityisesti puutteelliseen tuntemukseen hallusinaatioita aiheuttavien huumeiden käyttövaikutuksista, psykoaktiivisten huumeiden säännölliseen ja rankkaan käyttöön sekä yksilöllisiin yliherkkyyksiin.

4 Uskottava tieto riskien vähentämisen ehtona

Huumeiden viihdekäyttöön yöelämässä suunnatut toimenpiteet ovat yleensä tietoon pohjautuvia, ja niiden tarkoituksena on ymmärtää, mikä on paras tapa hallita käytön riskejä. Tosiasiahan on se, että yksinkertaisesti sanomalla ”älä käytä huumeita” ei tavoiteta niitä, jotka ovat suurimmassa vaarassa.

EU:n hyväksymistä toimenpidestrategioista eniten käytetty on tiedotusaineiston jakaminen huumeista ja niihin liittyvistä terveyskysymyksistä sekä oikeudellisista ja tunteisiin liittyvistä asioista. Tiedon

kohdentamaton jakelu voi kuitenkin antaa vaikutelman siitä, että huumeidenkäyttö on todellista yleisempää, ja tällaisten usein kohdentamattomien ja yleisluonteisten menetelmien vaikutuksesta on vähän tietoa. Tietoa tarjotaan joskus henkilökohtaisten kontaktien välityksellä diskoissa tai rave-tapahtumissa, mikä mahdollistaa myös vertaisryhmien hyväksikäytön. Tällaisilla toimenpiteillä on tavallisesti hyvä vastaanotto, koska kohderyhmät katsovat tiedontarjoajien olevan perillä asioista ja koska heitä pidetään sosiaalisesti hyväksyttävänä.

Pillereiden kemiallinen analysointi tapahtumissa vetoaa niihin mahdollisiin tai todellisiin käyttäjiin, jotka haluavat tietää enemmän niiden huumeiden koostumuksesta, joita he ovat oikeissa käyttäneet. Tämä tarjoaa asiakkaille ja ammattilaisille mahdollisuuden tehokkaaseen tiedonvaihtoon ja keskusteluun. Katso verkkosivusto osoitteessa http://www.emcdda.org/multimedia/project_reports/responses/pill_testing_report.pdf [2]

5 Yöelämän vapaa-ajanviettopaikoille yhä turvallisemmat puitteet

Turvallisuuteen liittyvien yksinkertaisten perussääntöjen rooli juhliissa ja illanvietoissa on tunnistettu hiljattain välittömimmäksi tavaksi estää huumeista aiheutuvia haittoja. Yhdistyneessä kuningaskunnassa on saatavissa virallisia ”turvallisemman tanssimisen” ohjeita Internetissä. Tarkoituksena on vähentää tavallisimpia terveydelle aiheutuvia vaaroja tarjoamalla raikasta juomavettä ja vilvoittelutiloja. Ohjeissa suositellaan henkilökunnan kouluttamista ensiavun antamiseen, huumeidenkäytön seurantaan ja ongelmien havaitsemiseen varhaisessa vaiheessa – sekä

etsivän kenttätöiden tekijöiden toiminnan helpottamiseen.

Vastaavia ohjeita on useissa EU-maissa, mutta klubien omistajat ja paikalliset viranomaiset eivät noudata niitä vielä kovinkaan säännöllisesti. Aloitteita kuitenkin on tehty, jotta saataisiin yhdenmukaiset, EU:n kattavat klubien turvallisuutta koskevat ohjeet. Ehkäisevän työn tekijöiden ja klubien johtajien välisiä sopimusluonnoksia on jo kehitelty joissakin EU-maissa. Päättäjillä on keinoja valvoa tällaisten ohjeiden täytäntöönpanoa viihdealalla, kuten Italian myönteiset kokemukset osoittavat.

Huumeet ja liikenneonnettomuudet ovat toinen keskeinen huolenaihe. Alueilla, joille on keskittynyt monia tanssi paikkoja, tämä on johtanut toimenpiteisiin, joita ovat esimerkiksi julkisen liikenteen palvelut tapahtumapaikoille ja niiltä pois.

6 Toiminta EU:n tasolla

Vuonna 2002 neuvoston ja jäsenvaltioiden edustajien päätöslauselmassa huumeiden viihdekäytön estämiseksi [8] kehoitetaan, että jäsenvaltiot

- pohtivat vuorovaikutteisen ja hyvin kohdennetun tiedottamisen sekä yleisön ja erityisesti nuorten viihdekäyttöä koskevaa tietoisuutta lisäävien strategioiden merkitystä
- tarjoavat helposti saatavilla olevaa tietoa esimerkiksi Internetin kautta
- edistävät vaihtoehtoisia vapaa-ajan toimintoja
- vähentävät huumeiden viihdekäyttöön liittyviä riskejä
- vetävät perheet ja julkiset yhteisöt mukaan toimintaan ehkäisemään tämänkaltaista huumeidenkäyttöä erityisesti nuorisjärjestöjen avulla
- tukevat eri kohderyhmien erityistarpeista lähteviä ehkäisevän työn ohjelmia ja viestintästrategioita
- jatkavat ponnisteluja, jotka rajoittavat riippuvuutta aiheuttavien aineiden markkinointia ja tarjontaa nuorisolle, ja tällä tavoin vähentävät aineiden kysyntää.

EMCDDA vaihtaa edelleen tietoa jäsenvaltioiden kanssa huumeiden viihdekäytön tavoista, kulutusmalleista ja käytön vastaisista toimenpiteistä. Uusien synteettisten huumeiden osalta on olemassa EU:n yhteinen toimintapäätös, jossa EMCDDA:lla on keskeinen rooli. EU:n huumeita koskevan toimintasuunnitelman (2000–2004) tarkoituksena on vähentää viiden vuoden aikana merkittävästi huumeidenkäytön levinneisyyttä ja uusien käyttäjien ilmaantumista markkinoille erityisesti nuorten, alle 18-vuotiaiden osalta.

Päätelmät

Huumeiden viihdekäyttö – näkökohtia toimintalinjoiksi

Tässä toimintalinjoja koskevassa tilanneselostuksessa esitetään tiivistelmä huumeiden viihdekäytön tilanteesta EU-alueella ja tämänhetkisistä toimintaperiaatekysymyksistä sekä tarjotaan tietolähteitä niille, jotka haluavat tietää asiasta enemmän. Seuraavat näkökohdat ovat erityisesti päättäjien kannalta kiintoisia.

1. Huumeidenkäytön suhteellisen korkea taso vapaa-ajanviettopaikoissa vaatii kohdennettuja ja erityisiä vastatoimia. Nämä puolestaan vaativat käyttötapoihin ja -yhteyksiin, riskin havaitsemiseen ja vastatoimiin suunnattua tutkimusta.
2. Viihdealaa ja alkoholiteollisuutta pitäisi valvoa, ja nämä alat olisi saatava mukaan toimenpiteisiin, jotka rajoittavat haitallisten psykoaktiivisten aineiden, mukaan lukien alkoholi, markkinointia ja tarjontaa nuorille sekä vähentävät nuorten näihin aineisiin kohdistunutta kysyntää.
3. Huumeiden viihdekäytöstä aiheutuvia seurauksia ja riskejä pitäisi arvioida tieteellisesti. Sosiaali- ja terveysalan pitäisi ryhtyä asianmukaisiin vastatoimiin. Lisäksi tarvitaan yhä enemmän tietoa huumeidenkäytön pitkäaikaisista riskeistä.
4. Yksilöön kohdistuvien ja kansanterveydellisten riskien vähentämiseksi yöelämän vapaa-ajanviettopaikkoihin suunnattujen tehokkaiden toimenpiteiden tulisi keskittyä yksilölliseen, tosiasioihin perustuvaan ja tasapainoiseen tiedon tarjontaan erityisesti pitkäaikaisten terveyshaittojen mahdollisuudesta. Yritykset valvoa huumeiden saatavuutta eivät ole riittäviä toimenpiteitä riskin vähentämiseksi.
5. Yöelämän vapaa-ajanviettopaikkojen turvallisuus liittyy myös lainsäädäntöön ja toiminnan organisointiin. Klubien turvallisuuteen liittyvissä ohjeissa on lupaavia ja poliittisesti toteutettavissa olevia toimenpiteitä akuuttien riskien alentamiseksi.
6. EU:n ja yksittäisten jäsenvaltioiden on jatkettava laaja-alaista yhteistyötä ja tietojenvaihtoa läheisesti EMCDDA:n kanssa, jotta toiminnan painopisteet olisivat jatkossakin selkeitä tässä tärkeässä kysymyksessä ja jotta löydetään realistisia ja tehokkaita ratkaisuja ongelmaan.

Tärkeimmät tietolähteet

[1] Shapiro, Harry (1999), *Waiting for the man: the story of drugs and popular music*, Helter Skelter Publishing, Lontoo.

[2] EMCDDA:n vuosikertomukset, vuodet 2001 ja 2002.

[3] Ramsay, M. et al. (2001), "Drug misuse declared in 2000: results from the British crime survey research study", *Home Office Research Study*, Vol. 224, Development and Statistics Directorate.

[4] Calafat, A. et al. (1999), *Night life in Europe and recreative drug use*, Sonar 98 Irefrea, Espanja.

[5] Calafat, A. et al. (2001), *Risk and control in the recreational drug culture*, Sonar Project Irefrea, Espanja.

[6] Bellis, M. et al. (2000), "Ibiza uncovered: changes in substance use and sexual behaviour amongst young people visiting an international nightlife resort", *International Journal of Drug Policy*, Vol. 11, s. 235–244.

[7] Solowij, N., Hall, W. ja Lee, N. (1992), "Recreational MDMA use in Sydney: a profile of "ecstasy" users and their experiences with the drug", *British Journal of Addiction*, Vol. 87, s. 116 ja 117.

[8] Council of the European Union, Codroque 36, 7971/02, BXL, 15 April 2002.

Verkkolinkit

www.clubhealth.org.uk
(turvallista klubeissa käyntiä koskevat ohjeet)

www.drug-prevention.de

www.drugcom.de

www.eve-rave.de

www.sindrogas.es

www.clubscene.ie

www.checkyourdrugs.at

[www.emcdda.org/multimedia/
project_report/responses/
pilltesting_report.pdf](http://www.emcdda.org/multimedia/project_report/responses/pilltesting_report.pdf)

Teemana huumeet – Drugs in

focus on tilannekatsausten sarja, jota julkaisee Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus (EMCDDA) Lissabonissa.

Tilannekatsaukset julkaistaan kuusi kertaa vuodessa Euroopan unionin 11 työkielellä sekä norjaksi. Alkuperäinen kieli on englanti. Niitä voi myös ladata EMCDDA:n verkkosivustolta (<http://www.emcdda.org>). Kaikkia osia voidaan lainata edellyttäen, että lähde mainitaan. Maksuttomien tilausten yhteydessä pyydetään tarkentamaan sähköpostin välityksellä (info@emcdda.org), mitä tietoja tarvitaan. EMCDDA:n kotisivuille voi rekisteröityä päivitettyjen tietojen saamiseksi uusista tuotteista.

VIRALLINEN JULKAISIJA: Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto
© Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus, 2002

JOHTAJA: Georges Estievenart

TOIMITTAJAT: Joëlle Vanderauwera, John Wright

TEKIJÄT: Deborah Olszewski, Gregor Burkhart

AVUSTAJAT: Margareta Nilson, Alain Wallon

GRAAFINEN SUUNNITTELU: Dutton Merrifield, Yhdistynyt kuningaskunta

Printed in Italy